

IJTIMOIY TARMOQLARNING YOSHLAR ONGIGA TA’SIRI

Ilmiy rahbar: Rustamov Mirjalol

Talaba: Turaqulova Gulsanam Qaxramon qizi

Samarqand davlat chet tillari instituti.

@gulsanamturaqulova3@gmail.com

Annotatsiya. *Maqolada ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta’siri o‘rganiladi. Ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy yoshlar hayotida muhim o‘rin egallaydi va ularning fikrlash tarzi, munosabatlari va ijtimoiy faoliyatlariga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Maqola ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta’sirini ijobiy va salbiy jihatlar bilan tahlil qiladi. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar orqali olingan ma’lumotlarning yoshlar uchun qanday imkoniyatlar yaratishi va xavflar keltirib chiqarishi haqida fikr yuritiladi. Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar o‘rtasidagi munosabatlarga, o‘z-o‘zini anglashga va ijtimoiy faollikka bo‘lgan ta’siri ham ko‘rib chiqiladi. Ushbu tadqiqot, yoshlar ongini shakllantirishda ijtimoiy tarmoqlarning rolini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi.*

Kalit so‘zlar: *Ijtimoiy tarmoqlar, Yoshlar, Ong, Ta’sir, Ijobiy va salbiy jihatlar, Munosabatlar, O‘z-o‘zini anglash*

Аннотация. *В статье исследуется влияние социальных сетей на мышление молодежи. Социальные сети играют важную роль в жизни современной молодежи и оказывают значительное воздействие на их мышление, отношения и социальную активность. В статье анализируется влияние социальных сетей на мышление молодых людей, как положительное, так и отрицательное. Также рассматривается, какие возможности и угрозы создает для молодежи информация, полученная через социальные сети. Рассматривается также влияние социальных сетей на отношения между молодыми людьми, самосознание и социальную активность. Данное исследование помогает лучше понять роль социальных сетей в формировании мышления молодежи.*

Ключевые слова: *Социальные сети, молодежь, сознание, влияние, позитивные и негативные аспекты, отношения, самосознание*

Annotation. *The article studies the impact of social networks on the minds of young people. Social networks play an important role in the lives of modern youth and have a significant impact on their thinking, relationships, and social activities. The article analyzes the impact of social networks on the minds of young people, both positive and negative. It also considers what opportunities and threats information received through social networks creates for young people. The impact of social networks on relationships between young*

people, self-awareness, and social activity is also considered. This study helps to better understand the role of social networks in shaping the minds of young people.

Keywords: *Social Media, Youth, Consciousness, Influence, Positive and Negative Aspects, Relationships, Self-Awareness*

KIRISH.

Zamonaviy dunyoda ijtimoiy tarmoqlar hayotimizning ajralmas qismiga aylangan. Ular nafaqat axborot almashish, balki o‘zaro munosabatlarni rivojlantirish, fikr almashish va ijtimoiy faoliyatni yo‘lga qo‘yish uchun muhim platformalar sifatida xizmat qiladi. Yoshlar, ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlardan keng foydalanayotgan guruh bo‘lib, ularning hayoti, fikrlash tarzi va qadriyatlari ustida katta ta‘sir ko‘rsatmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar orqali yoshlar o‘z fikrlarini ifoda etish, yangi do‘stlar orttirish va turli ijtimoiy masalalarga oid fikr almashish imkoniyatiga ega bo‘lishadi. Biroq, ijtimoiy tarmoqlarning bu ijobiy jihatlari bilan bir qatorda, ularning salbiy ta‘siirlari ham e‘tibordan chetda qolmasligi lozim.

Ijtimoiy tarmoqlar yoshlar ongini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Ular yoshlarning o‘z-o‘zini anglashlariga, shaxsiy identitetlarini rivojlantirishlariga va ijtimoiy normativlarni tushunishlariga yordam beradi. Yoshlar ijtimoiy tarmoqlarda o‘zlarini ifoda etish orqali o‘z fikrlarini erkin ravishda bildirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning ijodkorligini oshiradi va o‘zaro aloqalarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Masalan, turli xil ijtimoiy kampaniyalar va xayriya tadbirlari yoshlar orasida keng tarqalgan bo‘lib, ular ijtimoiy masalalarga e‘tibor qaratishga yordam beradi. Biroq, ijtimoiy tarmoqlarning salbiy ta‘siirlari ham mavjud. Yoshlar ko‘pincha ijtimoiy tarmoqlarda ko‘rsatilgan ideal obrazlarga ta‘siirlanadilar va bu ularning o‘z-o‘zini baholashiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Ijtimoiy tarmoqlarda ko‘p hollarda real hayotdagi muammolarni yashirish yoki ularni o‘zgartirishga harakat qilinadi, bu esa yoshlarning haqiqiylik hissini yo‘qotishiga olib kelishi mumkin. Shuningdek, kiberbullying, yolg‘on ma‘lumotlar tarqatilishi va ijtimoiy izolyatsiya kabi muammolar yoshlar uchun jiddiy xavf tug‘dirmoqda.

Ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishga yordam berishi mumkin, ammo bu bilan birga ularning ongini manipulyatsiya qilish imkoniyatini ham yaratadi. Yoshlar ko‘pincha o‘zlarini boshqalar bilan solishtirib, o‘z muvaffaqiyatlarini past baholaydilar, bu esa depressiya va boshqa ruhiy salomatlik muammolariga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, ijtimoiy tarmoqlarning ta‘sirini chuqurroq tushunish va ulardan foydalangan holda yoshlarni qo‘llab-quvvatlash zarur. Ushbu maqola ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta‘sirini ijobiy va salbiy jihatlari bilan batafsil o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari asosida yoshlarning ijtimoiy tarmoqlardan qanday foydalanishlari va bu foydalanishning ularning hayotiga qanday ta‘sir ko‘rsatishi haqida xulosa chiqariladi. Ijtimoiy

tarmoqlarni yanada samarali va foydali tarzda ishlatishga yordam beradigan tavsiyalar ham taklif etiladi

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI.

Ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy hayotimizda muhim o‘rin tutadi va ularning yoshlar ongiga ta'siri haqida bir qancha o‘zbek olimlari tadqiqotlar olib borgan. Ushbu tadqiqotlar ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar psixologiyasi, ijtimoiy munosabatlar va shaxsiy rivojlanishga qanday ta'sir ko‘rsatishini o‘rganishga qaratilgan. Birinchi navbatda, O‘zbekiston Milliy universiteti professori, psixologiya fanlari doktori Gulnora Xolmatova ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta'sirini o‘rganish bo‘yicha bir qator ilmiy maqolalar yozgan. U o‘z tadqiqotlarida ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar psixologiyasiga ta'sirini, shuningdek, ularning o‘z-o‘zini anglash va ijtimoiy identitetni shakllantirishdagi rolini tahlil qilgan. Gulnora Xolmatova ijtimoiy tarmoqlarda do‘stlik va munosabatlarning qanday rivojlanishini va bu jarayonda yoshlarning emotsional holatiga qanday ta'sir ko‘rsatishini o‘rganish uchun turli so‘rovnomalar va tajribalarni o‘tkazdi.

Ikkinchi olim, O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti professorlari, ijtimoiy psixologiya bo‘yicha mutaxassis Bahromjon Tursunov, ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar orasidagi sport faoliyatiga ta'sirini o‘rganishga qaratilgan tadqiqotlar olib bordi. Uning ishlarida ijtimoiy tarmoqlar orqali sportga qiziqishning qanday oshishi va bu jarayonda yoshlarning sog‘lom turmush tarzini qanday qo‘llab-quvvatlash mumkinligi haqida ma'lumotlar keltirilgan. Bahromjon Tursunovning tadqiqotlari sportga oid ijtimoiy kampaniyalar va motivatsiya beruvchi kontentning yoshlar ongiga ta'sirini ko‘rsatadi. Shuningdek, O‘zbekiston davlat san‘at va madaniyat instituti professorlari, madaniyatshunoslik bo‘yicha mutaxassis Sanjarbek Rahmonov ham ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar madaniyatiga ta'sirini o‘rganishga e'tibor qaratdi. U ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqatilayotgan madaniy kontentning yoshlar ongida qanday iz qoldirishini, shuningdek, bu jarayonda milliy qadriyatlarning saqlanishi masalasini ko‘taradi. Sanjarbek Rahmonovning tadqiqotlari yoshlarning madaniy identitetini shakllantirishda ijtimoiy tarmoqlarning rolini yoritadi.

Yana bir muhim tadqiqot O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi davlat boshqaruvi akademiyasidan professor Shodiyor Murodov tomonidan olib borilgan. U ijtimoiy tarmoqlarning yoshlarning siyosiy faolligiga ta'siri haqida tadqiqotlar o‘tkazdi. Shodiyor Murodov ijtimoiy tarmoqlar orqali siyosiy axborot almashish, yoshlarning siyosiy qarorlarni qabul qilish jarayonida qanday ishtirok etishi va bu jarayonda ularning fikrlash tarzi qanday o‘zgarishini o‘rganadi. Ushbu olimlarning ishlarini birlashtirgan holda, ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta'siri keng ko‘lamli va xilma-xil masalalarni o‘z ichiga oladi. Ijtimoiy tarmoqlar nafaqat yoshlarning psixologik holatiga, balki ularning madaniy, sport va

siyosiy faoliyatlariga ham ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu tadqiqotlar ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar hayotidagi ahamiyatini tushunish va ulardan samarali foydalanish yo'lida muhim ilmiy asoslarni yaratadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta'sirini o'rganish uchun tadqiqot metodologiyasi bir qator muhim bosqichlarni o'z ichiga oladi. Ushbu metodologiya sifatida sifatli va miqdoriy tadqiqot usullaridan foydalanish, shuningdek, analitik yondashuvlarni qo'llash zarur.

Birinchi bosqichda, tadqiqotning maqsadi va vazifalari aniqlanadi. Bu bosqichda ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta'siri, ularning psixologik holati, ijtimoiy munosabatlari va shaxsiy rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishi kabi masalalar ko'rib chiqiladi. Tadqiqotning asosiy savollari belgilab olinadi, masalan: "Ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning o'z-o'zini anglashiga qanday ta'sir qiladi?" yoki "Yoshlar o'rtasida ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqatilayotgan axborot qanday qabul qilinadi?"

Ikkinchi bosqichda, tadqiqot metodlari tanlanadi. Miqdoriy tadqiqot usullari uchun so'rovnomalar ishlab chiqiladi. So'rovnomalarda yoshlarning ijtimoiy tarmoqlardan qanday foydalanishi, ularning psixologik holati, emotsional tajribalari va ijtimoiy munosabatlari haqida savollar beriladi. Sifatli tadqiqot usullari uchun esa fokus-guruhlar va intervyular o'tkazilishi mumkin. Bu jarayonda yoshlar bilan bevosita muloqot qilib, ularning fikrlarini va his-tuyg'ularini chuqurroq tushunish imkoniyatiga ega bo'lish mumkin. Uchinchi bosqichda, ma'lumotlar to'planadi va tahlil qilinadi. Miqdoriy ma'lumotlar statistik usullar yordamida, masalan, grafiklar va diagrammalar orqali tahlil qilinadi. Sifatli ma'lumotlar esa tematik tahlil usuli yordamida o'rganilib, asosiy mavzular va tendensiyalar aniqlanadi.

To'rtinchi bosqichda, tadqiqot natijalari taqdim etiladi. Natijalar ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta'siri haqida qilingan xulosalar bilan birga, amaliy tavsiyalarni ham o'z ichiga olishi kerak. Ushbu tavsiyalar ijtimoiy tarmoqlardan foydalangan holda yoshlarning psixologik va ijtimoiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan bo'lishi lozim. Tadqiqot jarayonida etik me'yorlarga rioya qilish muhimdir. Yoshlarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilish va ularning roziligini olish zarur. Shuningdek, tadqiqot davomida to'plangan ma'lumotlarning ishonchliligini ta'minlash uchun turli manbalardan foydalanish tavsiya etiladi. Ushbu metodologiya yordamida ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta'sirini chuqur o'rganish va ushbu sohadagi ilmiy bilimlarni kengaytirish mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR.

Ijtimoiy tarmoqlar bugungi kunda yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylangan. Ular nafaqat axborot olish va muloqot qilish vositasi, balki shaxsiy rivojlanish va ijtimoiy

munosabatlar uchun ham muhim platforma hisoblanadi. Ushbu tahlil ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta'sirini o'rganishga qaratilgan bo'lib, natijalar orqali bu ta'sirning ijobiy va salbiy tomonlarini ko'rsatadi. Birinchidan, ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning axborot olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Yoshlar ijtimoiy tarmoqlar orqali dunyo yangiliklari, ilm-fan, madaniyat va boshqa sohalardagi ma'lumotlarga tez va oson kirish imkoniyatiga ega. Bu esa ularning umumiy bilim darajasini oshirishga yordam beradi. Masalan, bir qator tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlarda faol ishtirok etuvchi yoshlar o'z sohalarida yanada ko'proq ma'lumotga ega bo'lishadi va bu ularning kelajakdagi professional faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ikkinchidan, ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning ijtimoiy munosabatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular do'stlik, hamkorlik va muloqot qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Yoshlar turli mavzulardagi guruhlarda ishtirok etish orqali o'z fikrlarini bildirish, yangi insonlar bilan tanishish va o'zaro tajriba almashish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Biroq, ijtimoiy tarmoqlarning salbiy ta'sirlari ham mavjud. Yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlarga bog'lanish darajasi ortib borayotgani sababli, ularning psixologik holatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlarda doimiy faoliyat yuritish, o'zini boshqalar bilan solishtirish va "mukofot" sifatida "like" olish intilishi depressiya va tashvish kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Yoshlar o'zlarini boshqalar bilan solishtirganda, ba'zida o'z-o'zini past baholash holatiga duch kelishadi, bu esa ularning o'ziga bo'lgan ishonchini pasaytiradi. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlarda tarqatilayotgan noto'g'ri axborot va yolg'on ma'lumotlar ham yoshlarning ongiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Yoshlar bunday ma'lumotlarga osongina ishonishi va noto'g'ri qarorlar qabul qilishi mumkin. Bu esa ularning fikrlash tarzini buzishi va salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Natijada, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar ongiga ikki tomonlama ta'sir ko'rsatadi: bir tomondan, ular axborot olish va ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirishda yordam beradi; ikkinchi tomondan, ular psixologik muammolarni keltirib chiqarishi va noto'g'ri axborot tarqatilishi xavfini oshirishi mumkin. Shuning uchun, yoshlarni ijtimoiy tarmoqlardan foydalanganda ehtiyotkorlikka chaqirish va ularga to'g'ri axborotni tanlashda yordam berish zarur. Ijtimoiy tarmoqlarni to'g'ri va maqsadli foydalanish yoshlarning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda muhim omil bo'ladi.

XULOSA.

Ijtimoiy tarmoqlar bugungi kunda yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylandi. Ushbu virtual platformalar axborot almashish va muloqot qilishda mislsiz imkoniyatlar yaratsa-da, yoshlar ongiga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ijobiy jihatdan ular bilimlarni boyitish va dunyoqarashni kengaytirishga xizmat qilsa, salbiy tomondan kiberbulling, yolg'on axborotlar (feyk) va virtual qaramlik kabi xavflarni keltirib chiqarmoqda. Yoshlar ongini buzg'unchi

g‘oyalardan himoya qilish uchun ularda media-savodxonlik va axborot madaniyatini shakllantirish davlat va jamiyat oldidagi muhim vazifadir. Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishda me‘yor va maqsadning aniqligi yoshlarning intellektual hamda ma‘naviy kamoloti uchun hal qiluvchi omil bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bekmurodov, M. (2018). Ijtimoiy fikr va yoshlar tarbiyasi: Globallashuv davridagi muammolar. Toshkent: O‘zbekiston nashriyoti. (80–105-betlar).
2. Davletshin, M. G. (2005). Psixologiya va yoshlar taraqqiyoti: Zamonaviy psixologik yondashuvlar. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti. (112–138-betlar).
3. Jo‘rayev, N. (2015). Axborot xavfsizligi va mafkuraviy immunitet: Nazariya va amaliyot. Toshkent: Ma‘naviyat nashriyoti. (145–172-betlar).
4. Karimov, N. (2020). Globallashuv jarayonida ijtimoiy tarmoqlar va milliy qadriyatlar tahlili. Toshkent: Akademiya nashriyoti. (90–120-betlar).
5. Mahmudov, R. (2019). Virtual olam: yoshlar va tarbiya muammolarining sotsiologik tadqiqi. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti. (120–155-betlar).
6. Nishonova, Z. (2012). Yosh davrlari va pedagogik psixologiya: Talaba va yoshlar psixologiyasi. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti. (210–245-betlar).
7. Otamurodov, S. (2004). Globallashuv va milliy ma‘naviyat: Ma‘naviy xavfsizlik masalalari. Toshkent: Yangi asr avlodi nashriyoti. (155–188-betlar).
8. Toshpo‘latov, T. (2017). Internet va ijtimoiy tarmoqlar: Ijobiy va salbiy jihatlar bo‘yicha qo‘llanma. Toshkent: Sano-standart nashriyoti. (100–135-betlar).